

Rapport fra
Eg heiter Håvard Hedde. Et prosjekt for
aktiv formidling i Østre Agder

med

Åmli folkebibliotek

Vegårshei folkebibliotek

Gjerstad folkebibliotek

Skolebiblioteket ved Tvedestrand vgs

Tvedestrand folkebibliotek

Prosjektperiode: 2021-2022

Støttet av Nasjonalbiblioteket, Aktiv formidling
og Agder fylkeskommune, fylkesbiblioteket

Bakgrunn og innledning

Kommunene i Østre Agder har en felles profil av levekårsutfordringer og utenforskap. Dette kommer til uttrykk i statistisk materiale som Levekårsindeksen, Ungdata mm – og i de samarbeidende bibliotekenes hverdag ved at bibliotekene gjerne blir oppsøkt av de delene av befolkningen som faller utenfor andre steder.

Kommunene i Øst-regionen har også Håvard Hedde (1758-1802) til felles - kjent fra folkevisa. Som biografisk person levde han et liv på nedsiden av samfunnet, brøt opp fra hjemstedet i Setesdal og flakket omkring i landsdelen, før han etter hvert slo seg ned i Østre Agder hvor han ble opphav til en stor etterslekt, med tyngdepunkt i Gjerstad.

Dette prosjektet har hatt et særlig fokus på levekårsutfordringer og tiltak mot utenforskap, og ved å benytte Håvard Hedde som motto har vi ønsket å gi et signal om den vitaliteten og skaperkraften ut fra denne posisjonen, som motvekt til vår tids refleks som lett reduserer utenforskapets mennesker til passive mottakere.

Søknad ble sendt i oktober 2020, med planlagt oppstart ved nyttår 2021. Praktiske hensyn knyttet til koronapandemien gjorde at oppstart ble utsatt til 15. august 2021, med en prosjektperiode på 1 år fram til 14. august 2022. Følgeprosjekter pågår fortsatt.

Målsettinger

Den viktigste målgruppen for prosjektet har vært Barn, «drop outs» og andre med sosiale utfordringer og miljøer av voksne som lett faller utenfor hovedstrømningene og -tendensene i samfunnet.

Hovedmålsettingen har vært å motvirke utenforskap og sosial usynlighet, ved å sette tema og fokus gjennom arrangementer, workshop-er og nye formidlingsteknikker og –plattformer.

Det har også vært et mål for de samarbeidende bibliotekene å bygge vedvarende erfaringer og rammer for formidling, som øker vårt spillerom i møte med publikum, og gjerne også gir forbildeverdi for bibliotekene i regionen.

Organisering og samarbeidsmodell

Prosjektet var et felles initiativ fra folkebibliotekene i Åmli, Vegårshei, Gjerstad og Tvedestrand, og skolebiblioteket ved Tvedestrand vgs. Prosjektet har vært ledet av en styringsgruppe bestående av bibliotekledere /ansatte ved de deltakende bibliotekene: Sigrid Vejen (Åmli), Sonja Lindtveit (Vegårshei), Randi Lundvall (Risør), Aslak Storaker (Tvedestrand vgs) og Peter Svalheim (Tvedestrand), pluss biblioteksjef Nina Stenbro og rådgiver Julie Elisabeth Agre Stene ved Agder fylkesbibliotek. Styringsgruppa har hatt åtte møter.

Sonja Lindtveit, Sigrid Vejen og Peter Svalheim (prosjektleder, frikjøpt tid 20%) har fungert som arbeidsgruppe. Sigrid Vejen og Peter Svalheim har også vært aktive i prosjektet som formidlere med foredrag, workshops mm.

Tiltak og gjennomføring

Prosjektet har ønsket å ta initiativer og gjennomføre formidlingstiltak på tre nivåer:

- 1: *Nært og lokalt* – ved en rekke arrangementer og initiativer gjennom prosjektperioden.
- 2: *Metodisk* – ved å ta i bruk og spre formidlingsteknikker som f eks Shared reading og Black out poetry.
- 3: *Identitetsskapende for regionen* – ved å sette fokus på Håvard Hedde.

Ut fra rammene Var det naturlig å fokusere mest på 1, og til dels 2. Samtidig har dette prosjektet lagt til rette for å virkeliggjøre også pkt 2 og 3, ved aktivt å forme ut og følge opp under- og følgeprosjekter.

1: «Nært og lokalt»

Prosjektet har organisert en rekke forfatterturneer og workshops, som ble tilbudt og gjennomført i nedslagsfeltet (Åmli, Vegårshei, Gjerstad, Tvedestrand og Tvedestrand videregående skole):

- «Om utenforskap». Forfattersamtale med Gaute Heivoll og Steinar Nielsen, basert på Heivolls bøker. 5 arr, ved de enkelte bibliotekene.
- «Håvard Hedde – en fortelling om livstrass og utenforskap.» Kåseri og presentasjon av Håvard Hedde-prosjektet, ved Peter Svalheim. 5 foredrag, ved de enkelte bibliotekene.
- «Bok etter skoletid». Disse to tiltakene nevnt over ga utgangspunkt for å danne et etter-skoletid-forum på Tvedestrand vgs.
- «Dømte kvinner.» Forfattertreff for 5.- 7.-klasser med Linn T. Sunne, basert på bok om emnet. Turne til 5 barneskoler i nedslagsfeltet i uke 47/2021, med skoletimer med barna, og forfattersamtale med de voksne (lærerne).
- «Bok til kirkekaffen». Bokpresentasjon og brobygging til kirke- og menighetsmiljøer, som erfaringsmessig er mindre aktive som bibliotekbrukere. Gjennomført 5 x, ved Sigrid Vejen, Åmli bibliotek.
- Forfattermøte ved Bruno Jovanovic. 1 arr, på Tvedestrand vgs.
- «Om Fantasy – og det å være fremmed på et lite sted i et nytt land.» Forfattertreff ved Helen Rygh Pedersen. 2 arr.
- «Om seksuelle overgrep mot barn», ved journalist / formidler Svein Schøgren («Utsatt mann») og forfatter Silje Engbråten. Gjennomført på 2 ungdomsskoler i nedslagsfeltet, i samarbeid med helsesykepleiertjenesten.
- «#nasjonalisme #rasisme #radikalisering». Forfattermøte ved Tor Arve Røssland. 8 arr, ved ungdomsskolene i nedslagsfeltet.

2. Metodisk

- Workshop i Black out poetry, ved Sigrid Vejen. Målgruppe: Bibliotekansatte, lærere, kulturskoler. 5 workshops i hele nedslagsfeltet.
- «Shared reading»: styringsgruppa for prosjektet fulgte webinar om Shared reading, arrangert av Sølvberget bibliotek (22. august 2021). Dette satte an støtet til et følgeprosjekt (se neste avsnitt).

3: Identitetsskapende for regionen

Prosjektet har tatt initiativ til et følgeprosjekt (se neste avsnitt).

Oppfølging og følgeprosjekter

Shared Reading i Østre Agder

Dette prosjektet ble opprinnelig formet som «Biblioteksamarbeid i Østre Agder. Et felleskap for formidling og mot utenforskap». En hovedtanke her var å bygge på og utdype de gode erfaringene og relasjonene fra biblioteksamarbeidet, med ytterligere formidlingsvirksomhet. Søknadsmottaker Nasjonalbiblioteket, 'formidlingsmidler', konsentrerte sin støtte til et av punktene i prosjektet, nemlig Shared reading.

Perioden for dette prosjektet er 1. januar – 31. desember 2022.

Prosjektorganisering: Peter Svalheim er prosjektadministrator. Sigrid Vejen er faglig leder.

Initiativ og aktiviteter:

- Kursing og sertifisering av leseledere, slik at samtlige bibliotek i samarbeidet nå har en sertifisert Shared reading-leseleder.
- Etablere og styrke et fagnettverk for Shared reading i Østre Agder. Det er dannet en gruppe med leseledere fra de fem bibliotekene, som samles jevnlig for informasjonsutvikling og faglig påfyll.
- Etablere Shared reading-grupper ved de enkelte bibliotekene. Samtlige av folkebibliotekene har til nå gjennomført to eller flere Shared reading-gruppesamtaler.

Håvard Hedde - en workshop

Hovedprosjektet har formet ut og satt i gang et oppfølgerprosjekt tilpasset Den kulturelle Skolesekken. Prosjektet skal munne ut i en DKS-produksjon, hvor utgangsspørsmålet er: «Hvem er Håvard Hedde i dag?» Målgruppe: Ungdomsskoler i regionen (og landet for øvrig) – og utenforslagsgrupper i samfunnet for øvrig.

Hovedprosjektet støtter dette følgeprosjektet med kr 60.000. I tillegg har de tiltrukket seg midler fra DKS Agder (kr 60.000) og Kulturrådet (kr 100.000).

Prosjektet har engasjert en scenekunstner / manusutvikler (Nora G. Svalheim) og en musiker / komponist (Åsmund Solberg). De har gjennomført research, bl a ved Froland fengsel og Nittedal ungdomsskole, og skaffet seg et rikt materiale via en spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelevene i Østre Agder som var på forfattertreff med Tor Arve Røssland, cirka 400 respondenter. Høsten 2022 utvikler de en scenisk produksjon som vil ha premiere i Tvedestrand i januar 2023. Etter dette vil den være klar for turnevirksomhet via DKS.

Erfaringer og konklusjoner

Arbeidsform og samarbeid: Den grunnleggende erfaringen her, er at samarbeid gjør oss som små bibliotek i stand til å oppnå langt mer enn hva vi kunne gjort som enkeltstående enheter.

Bibliotekene i nettverket har ned mot 50% st som ansattesressurs. Dette er en situasjon som gjør det vanskelig å ta initiativer i det hele tatt, ut over det aller mest basale for bibliotekdriften.

I tillegg til de konkrete arrangementene og initiativene i prosjektet, var arbeidsformen og det (uvante i) å ha et kollegialt miljø en viktig og stor bi-effekt av prosjektet.

Arrangementer og initiativer: Det å sette et samlet fokus i hele nedslagsfeltet via til sammen over 40 arrangementer, samlinger og workshops for barn, ungdom og voksne, har utvilsomt skapt et moment, med oppmerksomhet og gjenkjenning rundt tema.

Prosjektet var formet med en «åpen ende», med muligheter for oppfølgende initiativer. Dette har vist seg som en god arbeidsform, der de største gevinstene til nå er etableringen av Shared reading som arbeidsform i bibliotekene, med tilhørende fagmiljø av sertifiserte leseledere ved våre fem biblioteker. Dette vil forhåpentlig kunne implementeres som en del av den faste arbeidsformen ved en del av bibliotekene våre, når dette prosjektet avsluttes ved nyttår.

Følgeprosjektet «Håvard Hedde – en workshop» har i seg selv vært lærerikt å arbeide fram. Det involverer engasjement av profesjonelle aktører innen scenekunst og musikk. Det vil kunne komme

til å leve sitt eget liv gjennom DKS regionalt, og kanskje også landet over, som en del av de engasjerte aktørenes faste repertoar. Slik sett har dette følgeprosjektet en åpen ende, der det er mulig å se for seg en videre utvikling av tema Håvard Hedde / utenforskap («Hvem er Håvard Hedde i dag?») i enda større formater.

Tvedestrand, mandag 21 november 2022

Peter Svalheim (sign)